

Posudek oponenta diplomové práce

Eliška Kundratová

Princip znečišťovatel platí v právu životního prostředí

Posuzovaná diplomová práce byla zpracována v rozsahu 63 stran vlastního textu (167 804 znaků), rozděleného, mimo úvod a závěr, do pěti základních kapitol. Práce je opatřena všemi předepsanými součástmi. Z formálního a jazykového hlediska je zpracována na odpovídající úrovni a nemám k ní v tomto směru výhrady, až na občasné překlepy.

Autorka si pro svoji diplomovou práci zvolila poměrně obtížné téma a stejně tak i způsob zpracování, když se primárně zaměřila na teoretické vymezení principu znečišťovatel platí a jeho význam. Jeho konkrétní promítnutí do platné evropské a vnitrostátní právní úpravy ochrany životního prostředí tvoří druhou linii předložené práce.

Zvolenému přístupu odpovídá struktura práce. V první kapitole autorka vymezuje pojem právní princip, jeho funkce a význam, a to jak v obecné rovině, tak specifické v oblasti práva životního prostředí. Zaujalo mne tvrzení na str. 6 ohledně možného působení environmentálních zásad při prosazování nových přístupů či postupů v „konzervativním“ právu životního prostředí. Z čeho autorka usuzuje, že nové přístupy jsou v této oblasti prosazovány nesnadno a jakým způsobem mohou právní principy tento tvrzený problém řešit? Uvedený příklad regulace látek poškozujících ozónovou vrstvu Země zmíněné tvrzení příliš neobjasňuje. Určitou nepřesnost pak spatřuji k diskusi názorů de Sadeleera a Damohorského (str. 7). Zatímco de Sadeeler se vyjadřuje k rozlišení právního principu a závazného pravidla, Damohorský řeší rozdíl mezi principy *ochrany* životního prostředí a *právními* principy. Ne každý princip, který se uplatňuje v oblasti ekologické politiky apod. je principem právním. Typickým příkladem je dle mého názoru princip trvale udržitelného rozvoje.

Druhou kapitolu práce autorka zaměřila na základní pojmy nezbytné k vymezení obsahu zkoumaného principu, který sám o sobě ale v práci jednoznačně vymezen není. Z textu práce je patrné, že autorka pod princip „znečišťovatel platí“ s výhradou zahrnuje i princip „uživatel platí“. Toto pojetí by bylo možné připustit, kdyby z analýzy pojmů jako znečišťování či poškozování životního prostředí, kterým se výslovně věnuje, takový závěr plynul. Vycházíme-li ale z definice znečišťování dle ZŽP, pak nelze pod pojem znečišťovatel uživatele zahrnovat. Definice poškozování v ZŽP odkazuje i na *jinou lidskou činnost*, což ale zůstává bez povšimnutí. Druhou výhradu mám k tvrzení na str. 18 o zásadním významu existence právní odpovědnosti pro princip znečišťovatel platí. To platí pro princip odpovědnosti původce, nikoliv však pro princip znečišťovatel platí, který primárně míří na jiné následky lidské činnosti než na následky způsobené porušením právní povinnosti. Posledně jmenované důsledky lze s využitím principu znečišťovatel platí rovněž řešit, stejně ale tak i bez jeho využití. Poměrně obsáhlý výklad k jednotlivým aspektům ekologicko-právní odpovědnosti tak považuji za nadbytečný.

Rozbor teoretických aspektů zkoumaného principu uzavírá třetí kapitola, ve které se autorka věnuje jeho funkcím a nástrojům, jejichž prostřednictvím je princip naplňován. Tuto kapitolu

považuji za nejzdařilejší. Funkce principu znečišťovatel platí lze vnímat jako jeho pojmové znaky, jejichž míra naplnění u konkrétního typu nástroje by mělo být brána za hledisko pro jeho hodnocení a nezbytnost využití. Námitku lze v tomto směru vnést k zařazení pokuty jako nástroje příslušejícímu k tomuto principu. Takové zařazení si lze s jistou výhradou obhájit, pokud by byla předložena analýza systému jejich ukládání (např. v páté kapitole) právě z hlediska míry uplatnění jednotlivých funkcí. Zejména diskuse k míře internalizace by byla jistě zajímavá.

Závěrečné kapitoly jsou věnovány konkrétním příkladům zakotvení principu znečišťovatel platí v mezinárodním, evropském a vnitrostátním právu. První dvě roviny právní úpravy jsou pojednány, s ohledem na povahu regulace, spíše obecněji. Podrobněji jsou pojednány vybrané příklady nástrojů upravené v českém právu. V posledně uvedeném případě se v textu vyskytují překvapivé chyby, které, jak doufám, svědčí spíše o nepozornosti při finalizaci textu, než o neznalosti zkoumané právní materie. Kategorizace zdrojů na malé, střední, velké a zvláště velké (str. 52) byla opuštěna s přijetím zákona č. 201/2012 Sb.. Imisní limity stanovené v příloze č. 1 (tamtéž) nejsou pro znečišťovatele závazné a ti je nemohou z povahy věci překročit. Navíc nemají žádný význam pro stanovení poplatkové povinnosti. Recyklační příspěvek není projevem rozšířené odpovědnosti původce odpadu (str. 55), ale výrobce.

V závěru autorka shrnuje obsah práce a nejdůležitější poznatky, ke kterým dospěla. Pro mne poněkud překvapivě dochází k tvrzení na str. 63, dle kterého z vývoje zkoumaného principu plyne, že „*postupně dochází k plné internalizaci nákladů*“. O co tento závěr opírá? Stejně tak by stálo za bližší vysvětlení tvrzení na str. 64 o vztahu principu TUR a principu znečišťovatel platí v souvislosti s požadavky kladenými na rozvojové a rozvinuté státy.

Závěr: Celkově hodnotím předloženou práci jako uspokojivou. Autorka prokázala schopnost systematicky zpracovat zvolené téma a dostatečnou znalost zkoumané materie. I přes výše uvedené výhrady práce splňuje obsahové i formální požadavky kladené na tento druh prací a **doporučuji ji k ústní obhajobě s návrhem hodnocení velmi dobře.**

Otázky k ústní obhajobě: V rámci ústní obhajoby očekávám vyjádření diplomantky k výše uvedeným výhradám a dále zhodnocení platné české právní úpravy dolní hranice zpoplatnění v případě poplatků za znečišťování a využívání přírodních zdrojů s ohledem na princip znečišťovatel platí.

V Praze dne 16. září 2021

JUDr. Michal Sobotka, Ph.D.
oponent